

VAQIF YUSİFLİ,
filologiya elmləri doktoru

ŞEİRİMİZİN NƏRİMANI

(Nəriman Həsənzadə - 90)

(Birinci məqalə)

Böyük şairimiz Nəriman Həsənzadənin bu il fevralın 18-də 90 yaşı tamam olur. Yetmiş ilə yaxın yaradıcılıq yolu keçən Nəriman Həsənzadəni nəinki ölkəmizdə, onun hüduqlarından çox-çox kənarda tanıyır və sevir. O, müasir Azərbaycan ədəbiyyatının korifey sənətkarlarından biridir və təkcə yaşına görə deyil, həm də sənətinin böyüklüyünə, bənzərsizliyinə görə seçilir. Akademik Nizami Cəfərov yazır: "Nəriman Həsənzadə haqqında danışmaq ümumən müasir Azərbaycan poeziyası barəsində danışmaq deməkdir, -XX əsrin ikinci yarısının sosial-estetik problemlərini yaradıcılığında bütün miqyası ilə əks etdirən Səməd Vurğundan sonrakı dövrün ən gözəl şairlərindəndir".

Nəriman Həsənzadənin şeir dili, poetik üslubu özünəməxsusdur və bu da onun şəxsiyyəti ilə sıx bağlıdır, belə ki, Nəriman müəllim həyatda, ictimai aləmdə necə təsir bağışlayırsa, yaradıcılığında da eyni səmimiyyəti, təbiətindəki o saflığı görürsünüz. Yeni Şair Nəriman Həsənzadənin varlığı İnsan-Vətəndaş Nəriman Həsənzadənin varlığından qaynaqlanır.

Nəriman Həsənzadənin keçdiyi 90 illik ömür yoluna nəzər yetirək. Bu ömür yollu həyatı sevinc-lərlə dolu olduğu kimi, çətinliklərlə, kədərli hadisələrlə, hətta sarsıntılarla da diqqəti cəlb edir. O, lap körpə yaşından atasını itirib, sonra-gənclik çağlarında çox sevdini anası da vəfat edib, səksəncinci illərin ortalarında həyat yoldaşı Sara xanım onu tərk edib dünyasını dəyişib. Nəriman müəllim iki dəfə ağır xəstəliklə üz-üzə gəlib. Amma bu itkilər və xəstəliklər onu sarsısa da, ruhunu, yaradıcılıq enerjisini tükətməyib. Nəriman Həsənzadə gözəl insandır, onu 90 yaşında da ruhən cavan saxlayan elə bu insani keyfiyyətlərdir.

Elə bu insani keyfiyyətlər onun şeirlərində də öz əksini tapır. Necə deyirlər, Nəriman müəllim öz şeirlərinə, şeirləri də ona oxşayır. Mən onun üzündə həmişə xoş bir təbəssüm görmüşəm, Vallah, inanmağım gəlmir ki, Nəriman Həsənzadə kiminsə paxıllığını çəkə, kiməsə badalaq vura, öz şəxsi mənafeyi və istəkləri üçün mərkli yollardan keçib istəyinə nail ola. Təbii ki, Nəriman müəllimi bu qədər yaşadan mənəvi qüvvə məhz onun ədəbiyyata sonsuz sevgisi olub.

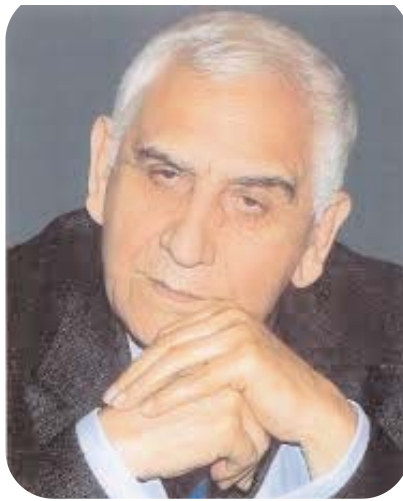
Otuz il, qırx il, əlli il əvvəl o necə ilhamla yazıb-yaradırdısa, indi də eyni həvəslə, lap cavanlığında ki kimi yazır-yaradır. Əlbəttə, onun da bu dünyada xoşlamadığı insanlar, xasiyyətlər, hadisələr ola bilər, lap elə dostları olduğu kimi, onu bəyənəməyənlər də ola bilər,

amma heç cür inanmağım gəlmir ki, kimsə Nəriman Həsənzadəni özünə düşmən hesab eləsin.

*Şeir yazdığım gün, məğrur oluram,
İlham ki, xəfifcə sinəmə dolur.
bir şəh damlasitək büllür oluram,
dünya dünyada yox, məndə əks olur.*

*Sonra bir ağsaçlı sərkərdə kimi,
bəzi namərdləri bağışlayıram.
mən öz üzərimdə öz qələbəmi,
düşmənimlə birgə alqışlayıram.*

1956-cı ildə -25 yaşında Nəriman Həsənzadənin ilk şeirlər ki-

tabı-"Dostlar gözləyir məni" şeirlər kitabı çap olundu. Cəmi 56 səhifəlik bu kitabda onun gənclik duyğularını iadə edən şeirləri toplanmışdı. Sonrakı illərdə "Qız ürəyi", "Hardasan", "Sizdən ayrıldım" şeir kitabları da işıq üzü gördü. O, ilk kitablarındakı şeirlərlə ustad sənətkarların da diqqətini cəlb etdi. 1964-cü ildə çap olunan "Könlüm şeir istəyir" kitabına isə görkəmli yazıçı-ədəbiyyatşünas, professor Mir Cəlal Paşayev ön söz yazdı: "Nəriman olduqca həçsmsas bir şairdir. O, bir qartalın uçuşunda, bir lələnin duruşunda, bir körpənin baxışında bütün kainatı, ictimai aləmi və mənə dolu həyatımızı görmək istəyir. Şair bir çiçəyə baxıb deyir:

*Bu gülün rəngində vardı bir donuün,
həyatı seviridin, apxı, sən, ana.
Nə deyim, bəlkə də geyinib onu
Tazədən dünyaya gəlmisən, ana!*

Ana həsrəti ilə böyüyən bir gəncin məhəbbətini ifadə üçün nə gözəl bir xitab!

Nəriman şeirlərində bədii xitab, müraciət, məqbul və münasib bir üsuldur.

O, qarşısında dayandığı hər şeyi dilə gətirib danışdırır, həsbihalla cəlb edə bilir. Arı qonduğu çiçəklərdən ətir toplayan kimi, şair də ürəyinə yaxın hər şeydən dərin mənə, şeir ülvyyəti çəkmək istəyir".

Mir Cəlal müəllimin bu mülahizələrinin söyləndiyi vaxtdan əlli yeddi il keçir. Amma elə bil, indi deyilib. "Könlüm şeir istəyir". "Könlüm şeir istəyir" kitabında

Nəriman Həsənzadənin "Söyüd" adlı bir şeiri vardı ki, o şeir altmışıncı illərdə dəbdə olan Cənub həsrəti-ikili Azərbaysanın qovuşma, birləşmə arzuları öz ifadəsini tapmışdı. N.Həsənzadə o şeirdə Söyüd obrazı vasitəsilə çox həssas bir mətləbə toxunmuşdu. Şair "Araz qırağında, küləkli gündə" çayın üstündə bir söyüd ağacı görür. O söyüdü saçı gah yel yolar, gah da tikanlı məfillər, o söyüd gah o tayı, gah da bu tayı öpür, saçını gah o taya səpir, gah dja bu taya. Bəs sərhəddə bitən bu söyüd niyə pərişandır?

*Fikrə qər q olduğum sərhəd boyunda,
sərhədsiz gördü dünya gözümə.
Əsr yarım keçdi bu bir cə anda,
külək toz-torpağı səpdi üzümə.
Sandım ki, yel əsir əsr yarım, söyüdü sacları öz saclarımdı.
Dondur damarımın elə bil qanı, demə, qanunlara mən qulaq asdım.
Bölmədim, bölünmüş Azərbaycanı, söyüdlə birlikdə bağrıma basdım.*

Nəriman Həsənzadə haqqında "o, vətənpərvər şairdir" cümləsini işlətmək onun poeziyasının və ümumən yaradıcılığının şah damarını müəyyənləşdirmək deməkdir. Əsl vətənpərvər şairin missiyası təkcə Vətən haqqında bir-iki tərənnüm şeiri yazmaqla bitmir, əsl vətənpərvər şair tarixi keçmişimizə, onun qəhrəmanlıq səhifələrinə, azadlıq, istiqlal mübarizəsinə, rəngarəng təbiətinə, gözəllik anlayışına və xəyallarına poetik rəng qatır. Və əlbəttə, o tariximizdə baş vermiş qanlı olaylara, qətlərə də biganə qalmır. Gələcəyə də nikbin nəzərlərlə baxır. Mən onun VƏTƏNNAMƏSİNDƏ minillik Azərbaycanın poetik salnaməsini görürəm: mənşum pyesi olan "Atabəylər"dən tutmuş Gəncə üsyanına, Qız qalasından Poylu körpüsünə, Nəriman Nərimanovdan ulu öndər Heydər Əliyevə, Hüseyin Cavitddən, Şəhriyardan Xəlil Rza Uluturkə, Qarayazı meşəsmindən Təbrizə, 20 yanvar şəhidlərindən 44 günlük müharibəmizin qəhrəmanlarına qədər Vətən haqqında -onun dahi və qəhrəman oğulları barədə yazılan poetik şedevrləri misal gətirərim, amma bu misralarıyla fikrimi sona yetirirəm:

*Bu dağ mənim, o dağ mənim vətənimdi,
Tüstülənən ocaq mənim vətənimdi,
Sərhəd-sərhəd bölübdülər,
Bölünməyən torpaq mənim vətənimdi.
Sən mənimdən, mən də sən, Azərbaycan!
Övladiyq bir Vətənin, Azərbaycan!
Zaman! Səs ver, bu günlərin harayına,
Xan Arazın, Ana Kürün harayına.
qaçqınların, köçkünların harayına?!
Sən arxasan, sən dayaqsan, Azərbaycan!
"Qalx"!-deyəndə qalxacaqsan, Azərbaycan!*

Şairin 2009-c ildəki bu çağırışı 2020-ci ilin zəfər dolu 44 günündə həqiqətə çevrildi.